

Berättarstöd till bildspel Status

Bild 2-4, Vad är status?

Status handlar om vad vi värderar högt, vad vi tycker är viktigt och hur vi bedömer människors betydelse i relation till det. Vilka normer som råder. Dessa normer är ganska otydliga, men ofta behandlar vi människor och grupper olika beroende på var man bor, hur mycket pengar någon har, hur hög utbildning man har eller vad man har för kläder på sig. Ibland ger samhället högre status till människor med mer makt, som en chef, jämfört med till exempel någon som arbetar med kanske städning.

Bild 5-7, Varför är status viktigt för oss?

Vår hjärna är kvar på stenåldersnivå och anpassad för att överleva på savannen, inte mycket med hjärnan har ändrats sedan dess. Hela överlevnaden hängde ihop med att vara en del av en grupp och att samarbeta. Hjärnan funkar för de allra flesta av oss på samma sätt idag. Stenåldershjärnans värsta scenario är att bli utslängd ur gruppen. Vi vill absolut inte förlora vår plats och vi vill förbättra våra chanser att få vara kvar. Vi strävar efter status - det som värderas högt av den omgivande gruppen.

Bild 8-12, Kopplingen mellan status och pengar

Det är i vår tid, i många sammanhang, hög status att vara rik. Det finns alltså en koppling mellan att de flesta med hög status och mycket pengar konsumerar mer än genomsnittet. Det man konsumerar som kostar mycket, blir så kallade högstatussymboler. Det kan vara fina bilar och många resor, att bo stort, att ha råd med smycken och många lyxiga kläder i en stor garderob och allmänt överdåd.

Forskning visar att ju mer pengar man har desto mer utsläpp står man också för. Så på ett sätt skulle vi kunna säga att det är hög status att förstöra vår planet och gemensamma framtid.

Bild 13-16, Kopplingen mellan hög status och höga utsläpp

Den rikaste procenten släpper ut lika mycket koldioxid som två tredjedelar av världens befolkning. Samtidigt är det de som orsakar minst utsläpp som drabbas värst av klimatkrisens konsekvenser. Detta visar Oxfams senaste rapport, som är framtagen tillsammans med Stockholm Environmental Institute.

Hur tänker ni om det?

Bild 17-29, Den olyckliga kopplingen mellan hög status och lyxkonsumtion

Vad är det då som är så farligt och olyckligt med kopplingen mellan hög status och lyxkonsumtion?

Eftersom de allra flesta medvetet eller omedvetet strävar efter högre status eller åtminstone absolut inte vill förlora någon status så tenderar vi att göra som de med högre status. Det finns forskning från till exempel Lunds universitet, som visar att rikas lyxkonsumtion driver konsumtionstrender bland resten av befolkningen.

[Rika svenskar är superspridare av koldioxid - DN.se](#)

“Om en högstatusperson lägger ut bilder från en strand i Thailand kopplas höga utsläpp ihop med hög status.” (Kimberly Nicholas, universitetslektor i hållbarhetsvetenskap vid Lund University Centre for Sustainability Studies).

Vad kan ni komma på för fler högstatushandlingar eller högstatuspersoner som ni tror påverkar andra till att fortsätta eller öka sina egna utsläpp?

Men jag är ju inte rik! Så skulle de allra flesta svenskar resonera. Men i ett globalt perspektiv så är faktiskt majoriteten av svenskarna rika. Och därmed riktiga storutsläppare av växthusgaser.

Nästan 70 procent av Sveriges befolkning är en del av de rikaste 10 procenten i världen. Alla som tillhör denna grupp har inte höga utsläpp, men de allra flesta.

Så vilka av oss är det som ska minska våra utsläpp mest? Det är de mest välbärgade. Det är de som har marginaler och det är de som släpper ut mest:

De genomsnittliga globala utsläppen bör vara högst ett ton per person 2050.

Den procent av svenskarna med högst inkomst har i genomsnitt ett koldioxidavtryck på nästan 42 ton koldioxid per person och år.

De 10 procent av svenskarna med högst inkomst släpper i genomsnitt ut 15 ton koldioxid. Man tillhör denna grupp om man har en månadslön på över 46000 kronor.

De 50 procent av svenskarna med lägst inkomst genererar i genomsnitt 4 ton koldioxidutsläpp.

Bild 30-37, Kommer saker som har hög status idag, förlora i status i takt med att vi ser vilka negativa konsekvenser de får?

Vi skulle aldrig hälla olja direkt i en sjö. Det vet vi är direkt skadligt för natur och djur. Vi skulle bli upprörda om vi såg någon göra just det. Men vi blir inte lika upprörda när vi ser människor som konsumerar massor eller flyger kors och tvärs över jorden.

Se bild 31-36 som exempel på hur vår drömbild ser ut kontra hur krass verkligheten kan se ut och påverkas negativt av våra handlingar i vår strävan efter status och lycka.

Det finns alltså många högstatushandlingar idag som är direkt riskabla för vår gemensamma framtid. Så då kan man börja fundera på om det finns saker som är en del av våra normer idag, som vi strävar efter som vi i framtiden kommer att se tillbaka på som konstiga, ju mer vi kommer känna av konsekvenserna av klimatkrisen genom t ex fler extremväder och högre temperaturer.

Man kan ana att ett skifte håller på att ske. Hos vissa målgrupper växer statusen hos dem som börjat "ställa om" och som vågar göra livsval som försöker minimera växthusgasutsläpp och annan miljöpåverkan.

Bild 38-45, Högt värde om de med hög status ställer om

Varför då?

Forskare vid Lunds universitet har också tittat på hur viktiga högstatuspersoner är för att andra också ska ställa om. Och det har visat sig ha stor betydelse. Inte bara för att utsläppen kan minska rejält (eftersom den med högstatus ofta står för höga utsläpp), utan också för att om en högstatusperson ändrar beteende, så vill vi ju fortsatt väldigt gärna göra som hen.

Två exempel:

Sara Wimmercranz är en av Sveriges mäktigaste tech-investerare, men är kanske mest känd för den breda allmänheten som en i jurypanelen på SVT:s Draknästet.

Hon blev 2024 utsedd till Sveriges Seconhandprofil av Erikshjälpen. Detta efter att hon 2022 helt beslutade sig för att sluta köpa nya kläder och valde att hela tiden skriva och berätta om det i sina kanaler. Hon har fått väldigt mycket uppmärksamhet och inte minst i kretsar där nyköp är norm!

[Sara Wimmercranz – Sveriges Second Hand Profil 2024 | Erikshjälpen](#)

Ett annat exempel är "Den rebelliska miljardären", den australiensiska miljardären Mike Cannon-Brooks, Australiens tredje rikaste person. Han är en mycket omtalad klimataktivist som pumpar in pengar i förnyelsebar energi och pressar politiker att ta ansvar.

Båda dessa exempel har hänvisat till framtiden och till sina barn och att de behöver utnyttja sina arenor för att påverka. Maria Wolrath Söderberg, docent i retorik vid Södertörns högskola och som forskar om klimatussäkerhet, får avsluta:

Utan koppling till klimatet kan man säga: "Ingen ska bry sig om vad jag gör med mina ärligen förtjänta pengar. Det är bara avundsjuka." Men hur blir det om mina utsläpp äter upp dina barns livsutrymme? Eller till och med mina egna barns? Kan jag leva med mig själv om jag fortsätter som vanligt?"